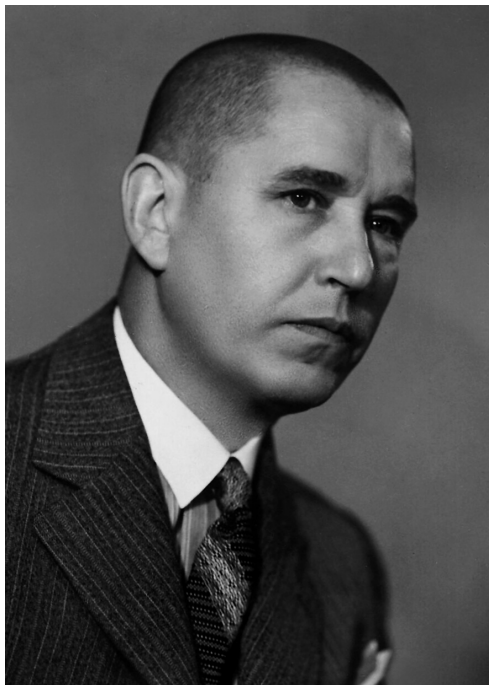

DR. DADAY ANDRÁS

(dési)

1889–1973

Orvosdoktor, az orvosi és az állatorvosi történetírás elhivatott művelője, „az állatorvostan története, különös tekintettel hazai viszonyainkra” témakör magántanára (1936). A M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem Orvostudományi Kara, majd a szegedi és a kolozsvári orvosegyetemek magántanára. Az állatorvoslás története tantárgy megbízott előadója (1928–1945), a világ egyik első állatorvos-történeti múzeumának (1937) létrehozója.

Daday András 1889. október 28-án született Désen (Szolnok-Doboka vármegye), iskolaigazgató apjának negyedik fiúgyermekéeként. Elemi iskolai tanulmányait a dési református fiúiskolában végezte jeles eredménnyel. A középiskolát is szülővárosában kezdte, és a Kolozsvári Református Kollégiumban fejezte be. Kiváló írói képességét aranypénzzel jutalmazott önképzőköri dolgozatai jelzik. Szépprózai írásai megjelentek az erdélyi lapokban is. 1914. augusztus 15-étől ötödéves orvos egyetemistaként önkéntes katona volt, több mint négy éven át. Az első világháborúban az orosz és a lengyel harctereken két éven át az első vonalban harcolt; 1915. március 14-én megsérült. Ugyenezen év július 10-én a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen kapott diplomát. 1918. október 31-én szerelt le. Rövid ideig a kolozsvári egyetem belorvosa, majd Beszterce magánorvosa volt. Repatriált, és a Szent Rókus Kórház bőr- és nemi-

beteg osztályán gyógyított. Ezt követően bőrgyógyászként dolgozott több kórházban és rendelőintézetben. 1945-ben állásvesztésre ítélték, és csupán 1951-ben, 62 éves korában kapott körzeti orvosi állást, és még nyugdíjazása után is közel 20 évig dolgozott a megélhetéséért.

Így vall magáról: „Történelmi érdeklődésemet apám családtörténeti kutatásai keltették fel. Végso indítást már orvos koromban nyertem, amikor a tejinjekció okozta láz hatását vizsgáltam, ezzel kapcsolatban akadtam egy orvostörténeti dolgozatra... Felrajzoltak bennem a régi emlékek, tanáraink biztatásai, az írás mestersége, a múlt kutatása, és ezeknek összhatására határoztam el, hogy orvostörténelemmel foglalkozom.” Felkereste Magyary-Kossa Gyulát és Győry Tibort, és több éven át a szakirodalom gyűjtésével, rendszerezésével készült fel hivatásként művelt munkájára. Orvostörténeti munkái változatosak. Írt régi magyar orvosokról, foglalkozott különböző régi gyógy módokkal, kedvenc témája a közegészségügy és járványügy volt. 130 orvosi és mintegy 50 állatorvos-történeti dolgozata jelent meg.

Az 1920-as évektől a Hutýra Ferenc köré csoportosuló tudósgárda, Magyary-Kossa Gyula és Győry Tibor hatására Daday András is elkezdett állatorvos-történelemmel foglalkozni. Eredeti levéltári kutatások alapján egy évben néha négy dolgozata is megjelent. Az 1928/29-es tanévtől kezdődően adta elő az állatorvostan történetét. Győry Tibor utódként 1945-ig tanított. A kar 1936. november 4-én „az állatorvostan története, különös tekintettel hazai viszonyainkra” tárgykörből magántanárrá képesítette. 1937-ben a M. kir. Állatorvosi Főiskola fennállásának 150. évfordulója tiszteletére létrehozta az állatorvos-történeti múzeumot, amely nemzetközileg is elismertté vált. 1934. június 11-én a M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem Orvostudományi Kara „fejezetek a magyar orvostörténelemből, különös tekintettel közegészségügyünk kialakulására” című tárgykörből avatta magántanárává. 1937-ben megbízták az orvostörténeti múzeum szervezésével. Később a szegedi és a kolozsvári orvostudományi karok is magántanárukká képesítették.

A M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem megalakulása után az orvosi szemlélet és gondolkodásmód háttérbe szorult, Daday egyedül maradt. A második világháború alatt az állatorvos-történeti múzeumot bombatalát érte, megmaradt anyagát az Országos Mezőgazdasági Múzeumba szállították; egy része ott maradt, más része visszakerült. A magyarországi gyógyforrások és fürdők történetét feldolgozó könyvének 2000 oldalnyi kézírata az ostrom martalékává vált, az orvosi fakultás irattárát széthordták, előadásait megszüntették.

Szerette volna összegyűjteni a magyar állatorvógyászat fejlődését szemléltető anyagot, és annak adatai alapján összeállítani Magyarország orvostörténetét 1740-től 1790-ig. Ezekkel azonban örökké adósunk maradt.

1973. június 20-án, 84 éves korában hunyt el; a Farkasréti temetőben búcsúztatták.

Irodalom

Zábó András: 100 éve született Daday András. *Orvosi Hetilap*, 1990. 131. 38. 2098–2100.

Karasszon Dénes: Daday András dr., egyetemi magántanár emlékezete. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1998. 120. 12. 767.

Karasszon Dénes: Daday András 1928-tól az Állatorvosi Főiskola történetének tanára. A Daday által alapított állatorvos-történeti múzeumról. In *A magyar állatorvoslás kultúrtörténete I.* Magyar Tudománytörténeti Intézet, Piliscsaba, 2005. 193–195.